

Hemställan om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen
103 33 Stockholm

Hemställan om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

1 Sammanfattning

Bestämmelserna avseende avdragsrätt för pensionskostnader som återfinns i 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), (IL) utgår från svenska förhållanden och är därmed svåra att tillämpa på utländska pensionsordningar när en i utlandet bedriven näringsverksamhet ska beskattas i Sverige. Problematiken aktualiseras exempelvis när delägarbeskattning ska ske i Sverige av en näringsverksamhet som bedrivs i utlandet av ett utländskt företag eller när ett svenskt företag har en filial/fast driftställe i utlandet. Enligt nu gällande lagstiftning föreligger i många situationer ingen avdragsrätt för motsvarande pensionskostnader för svenska företags näringsverksamhet som bedrivs utanför Sverige, varken vid trygghandtidpunkten eller utbetalningstillfället. För företag som bedriver näringsverksamhet utanför EES har det, med anledning av lagstiftningens utformning, visat sig vara ännu mer problematiskt att enligt de nuvarande svenska bestämmelserna erhålla avdragsrätt för pensionskostnader. Konsekvenser blir att företag i många fall i realiteten aldrig erhåller skattemässigt avdrag för normala och nödvändiga personalkostnader, vilket strider mot skatteförmågeprincipen. Problematiken adresserades redan 2016 i samband med Tjänstepensionsbeskattningsutredningen som lämnade ett förslag för att komma till rätta med detta i sitt slutbetänkande *Tjänstepension – trygghandelagen och skattereglerna*, SOU 2015:68, där den ökade internationaliseringen angavs som ett skäl för att reglera avdragsrätten i en utländsk verksamhet särskilt. Utredningen ledde inte till lagstiftning. För Sveriges konkurrenskraft, i synnerhet vad avser personalintensiva verksamheter, är en förändring av regelverket därmed mot bakgrund av nuvarande brister och tillämpningsproblematik en nödvändighet. Ur ett neutralitetsperspektiv är det även angeläget att säkerställa att i Sverige beskattade skattesubjekt inte går miste om avdragsrätt för pensionskostnader för i utlandet anställd personal när sådana kostnader är avdragsgilla i fråga om anställda i Sverige. Vidare bör inte pensionsöverväganden tillåtas bli avgörande för i vilken legal form en koncern väljer att bedriva utlandsverksamhet.

2 Bakgrund

Svenska arbetsgivare har i princip rätt att dra av pensionskostnader för anställda i Sverige enligt reglerna i 28 kap. IL. Enligt nu gällande lagstiftning föreligger dock som praxis utvecklats i många situationer ingen avdragsrätt för motsvarande pensionskostnader för svenska företags näringsverksamhet utanför Sverige,

varken vid trygghetstidpunkten eller utbetalningstillfället. Detta är ett problem som har varit känt en längre tid utan att ha åtgärdats, trots att det medför negativa konsekvenser för svenska företag.

AstraZeneca AB (Bolaget) hemställer, mot bakgrund av ovan, om ändring i inkomstskattelagen vad avser pensionskostnader hänförliga till anställda i utlandet. Bolaget har begränsat sitt förslag på ändringar i aktuell lagstiftning till enbart inkomstskattelagen och har därmed inte lämnat förslag på följdändringar i annan lagstiftning. Bolaget har tagit fram ett förslag till lösning på den aktuella problematiken som det genom denna skrivelse med bilagor önskar presentera för Finansdepartementet. Ett förslag till ändrad lagstiftning med författningskommentar/specialmotivering bifogas som Bilaga 1 och Bilaga 2. Förslaget utgår i stora delar från det förslag som presenterades i SOU 2015:68, dock med vissa anpassningar.

Problematiken har ökat i betydelse i och med internationaliseringen och är en viktig fråga vad avser konkurrenskraften för svenska företag och deras möjlighet att bedriva verksamhet utomlands samt i vilken form. Svenska företag som bedriver verksamhet i andra länder behöver ordna pensionslösningar för sin lokalt anställda personal i enlighet med regler och förhållanden i verksamhetslandet. Det är mycket vanligt utomlands att pensionsförmåner tillhandahålls genom andra lösningar än vad som ur ett svenskt försäkringsrättsligt perspektiv utgör en "försäkring". Det är vanligt att pensionsförmåner tillhandahålls genom "truster", olika "pension plans", "pension schemes" eller "pension funds". Bestämmelserna i 28 kap. IL har svenska förhållanden som utgångspunkt och kan ofta inte tillämpas på utländska pensionsordningar när en i utlandet bedriven näringsverksamhet ska beskattas i Sverige med resultatet att kostnaderna aldrig blir avdragsgilla. Detta kan aktualiseras om ett svenskt företag bedriver näringsverksamhet utomlands genom en filial/fast driftställe eller genom en i utlandet delägarbeskattad juridisk person. Det uppkommer ofta problem för utländska pensionsordningar att kvalificera för avdrag både när det gäller de skattemässigt godkända trygghetformerna och vad avser utformningen av pensionsutfästelsen.

För avdragsrätt förutsätts att pensionsutfästelsen uppfyller de svenska kvalitativa kraven i 58 kap. IL och tryggas på sätt som avses i 28 kap. 3 § IL. Ett konkret exempel på när villkoren för en pensionsutfästelse avviker från de kvalitativa kraven och som därmed äventyrar avdragsrätten är att pensionsutfästelsen har en efterlevandekrets som inte enbart består av en närstående person som varit den försäkrades make eller sambo, barn till den försäkrade eller barn till den försäkrades make eller sambo, dvs. fall där förmånstagarkretsen är obegränsad. Utöver den obegränsade förmånstagarkretsen kan nämnas att en sådan avvikelse enskilt eller tillsammans med möjligheten för arbetstagare att ta ut pensionsmedlen som en klumpsumma och låna medel från sina konton, medför att utfästelserna inte uppfyller de kvalitativa villkoren och därmed blir pensionskostnaden en ej avdragsgill kostnad enligt nu gällande lagstiftning. Avvikelse i pensionsutfästelserna kan till synes vara marginella, men får stora skattekonsekvenser för företagen i och med den nekade avdragsrätten. I de fall fullgörandet av pensionsutfästelsen övergår på en självständig förvaltare av pensionskapitalet som också betalar ut pensionen synes inte avdragsrätt föreligga heller vid den senare tidpunkten eftersom det inte är arbetsgivaren som utbetalar pensionen. Avdrag har inte medgivits som för lön enligt allmänna regler. Svenska företag med verksamhet utomlands riskerar alltså att aldrig erhålla avdrag för

dessas nödvändiga driftkostnader.

3 Exempel avseende avdragsrätt för pensionskostnader

3.1 Avdragsrätt för pensionskostnader i filial

I målet HFD 2019 ref. 53 prövades avdragsrätten för pensionskostnader i ett svenskt aktiebolags brittiska filial. Bolaget hade tryggt utfästelserna enligt en pensionsordning i Storbritannien där filialen var etablerad genom att föra över medel till en trust motsvarande de anställdas intjänade pensionsrätter.

HFD konstaterade att de medel som förvaltades inom ramen för trusten syftade till att trygga pensionsutfästelser och för att avdrag ska medges för kostnaderna krävs då att förutsättningarna i 28 kap IL är uppfyllda. Avdrag medgavs inte för kostnaderna med stöd av den allmänna regeln i 16 kap 1 § IL vid tidpunkten för överföringen till trusten. HFD prövade sedan dels innebörden av kravet på att en utfästelse ska uppfylla de villkor som gäller för en pensionsförsäkring (28 kap. 2 § IL), dels om trygghandelen av utfästelse har skett genom överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som kan likställas med en svensk pensionsstiftelse (28 kap. 3 § IL). I målet gjordes bedömningen att en arbetsgivares avtal med en brittisk trust innebar att trusten, som var ett utländskt tjänstepensionsinstitut, var jämförbar med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. HFD fann att villkoren i pensionsutfästelsen var sådana att en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § IL. Eftersom de utfästelser som bolaget hade lämnat till de anställda i filialen uppfyllde villkoren i 58 kap. 5 § IL och trusten bedömdes kunna likställas med en svensk pensionsstiftelse fann HFD att bolaget hade rätt till avdrag för tryggandekostnaderna.

Noteras bör att reglerna för utländska tjänstepensionsinstitut enligt gällande skattelagstiftning endast kan tillämpas på institut inom EES, dvs. inte på institut utanför EES. Härvid kan nämnas att prövning för avdragsrätten till den brittiska trusten i fråga numera, efter Storbritanniens utträde ur EU, inte kan ske enligt den i målet tillämpade tryggandeformen (överföring till utländskt tjänstepensionsinstitut som kan jämnställas med en svensk pensionsstiftelse). Bolaget återkommer även senare i hemställan till ett nyligen avgjort mål¹ i kammarrätten avseende företaget ByggMax:s premiebetalningar till Storebrand Livsförsäkring AS i Norge, Norges största försäkringsföretag. Bolaget i fråga har nekats avdrag för pensionskostnaderna i dess norska filial. Kammarrätten gör i likhet med förvaltningsrätten bedömningen att avdragsrätten ska bedömas mot bakgrund av 28 kap. IL och menar att för att det ska vara frågan om betalning av premier för pensionsförsäkring krävs att det föreligger en "försäkringsrisk". Finns det ingen sådan risk är det enligt kammarrätten inte fråga om en försäkring och då kan betalningarna heller inte utgöra avdragsgilla premier för pensionsförsäkring. Det finns en rad olika fall där avdrag på ett omotiverat sätt nekats, vilket får orimliga utfall för bolag med pensionskostnader hänförliga till näringsverksamhet som bedrivs i utlandet. Bolaget har även förstått från inlagor² i målet att Skatteverket ifrågasätter avdragsrätt för sådana pensionskostnader för ett större antal svenska

¹ Kammarrättens i Göteborg avgörande den 26 september 2024 i mål nr 7149-23 (ByggMax-målet).

² Se exempelvis yttrande 2024-02-26 i mål nr 7149-23 hos Kammarrätten i Göteborg.

bolag. I sammanhanget bör även understrykas att den aktuella pensionslösningen i ByggMax-målet avser en i Norge vanlig pensionslösning. Eftersom många svenska företag bedriver verksamhet i Norge torde det vara ett stort antal svenska företag som är drabbade.

3.2 Avdragsrätt för pensionskostnader i utlandet delägarbeskattad juridisk person

AstraZeneca-koncernen bedriver merparten av sin amerikanska verksamhet genom ett amerikanskt kommanditbolag ("AZPLP"), i vilket Bolaget är s.k. general partner (ung. komplementär). I det amerikanska kommanditbolaget finns drygt 12 700 anställda. Även om kollektivavtalsreglerade tjänstepensioner i princip saknas i USA går det på samma sätt som i Sverige inte att bedriva verksamhet utan att också erbjuda personalen konkurrenskraftiga pensionsvillkor. AZPLP erbjuder således dess anställda pension genom en traditionell amerikansk pensionsplan, 401(k). Pensionsutfästelserna enligt planen har säkerställts genom betalningar till en amerikansk trust.

Skatteverket har nekat Bolaget avdrag för dessa pensionskostnader avseende betalningar till trusten med hänvisning till att kostnaderna varken kvalificerar för avdrag enligt 28 kap. eller 16 kap. IL. Bolaget har genom Kammarrättens i Stockholm avgörande den 19 december 2023 i mål nr 5602-22 slutligt nekats avdrag för de aktuella pensionskostnaderna. Efter det att Högsta förvaltningsdomstolen nekat prövningstillstånd i maj 2024 har domen vunnit laga kraft.

Skatteverket har numera nekat Bolaget avdrag för pensionskostnader avseende 401(k) planen även vid den senare tidpunkt när utbetalningar görs från trusten till förmånstagarna. Beslutet har fastställts av Förvaltningsrätten i Stockholm i dom den 26 september 2024 (mål nr 1995-23 och 1444-24). Det förefaller därför som svenska bolag inte heller kan få avdrag för någon del av denna typ av vanligt förekommande utländska pensionskostnader när pension senare betalas ut av en trust.

Enligt Bolagets mening är det inte ett rimligt utfall med hänsyn till lagstiftningens systematik och syfte, att de för intäkternas förvärvande nödvändiga driftkostnader hamnar i någon form av "ingenmansland" där avdrag varken medges enligt 16 kap. 1 § IL eller enligt 28 kap. IL och inte heller vid den senare tidpunkt när pensioner utbetalas. Bolaget har därmed ett stort intresse av att lagstiftningen korrigeras i detta avseende.

4 Gällande rätt

4.1 Grundläggande regler om avdragsrätt

Enligt 16 kap. 1 § IL ska utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster dras av som kostnad. I 16 kap. 1 § andra stycket IL anges att det finns bestämmelser om avdrag i bland annat 28 kap. IL. Avdragsrätten för arbetsgivarens kostnader för att trygga utfäst tjänstepension är således särskilt reglerad. I RÅ 1989 ref. 84 fastställde HFD ett förhandsbesked i vilket dåvarande Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden fann att regleringen, då i kommunalskattelagen, innebär att

avdrag för en reservering för framtida personalutgifter av pensionsliknande karaktär endast kan medges om åtagandet uppfyller de kvalitativa och kvantitativa villkor som anges i regleringen och tryggas på däri anvisat sätt. Detta kan uppfattas som att specialregleringen för trygghandkostnader tar över de allmänna avdragsbestämmelserna i 16 kap. IL.

I vissa fall kan emellertid kostnaden för arbetsgivarens säkerställande av en pensionsutfästelse behandlas som lönekostnad och omfattas av den allmänna avdragsrätten för personalkostnader. Så är exempelvis fallet om arbetsgivaren köper en kapitalförsäkring i vilken arbetstagaren sätts in som en oåterkallelig förmånstagare och därmed får rätten till utfallande försäkringsbelopp (RÅ 2000 ref. 28). I domen prövades dock inte arbetsgivarens avdragsrätt för löpande trygghandkostnader utan endast avdrag för ersättning vid överlåtelse av pensionsutfästelser och beskattning av den anställde.

Av 28 kap 2 § första stycket IL följer att en pensionsutfästelse kan ge rätt till avdrag enligt detta kapitel bara om en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring.

4.2 Kvalitativa villkor m.m.

Enligt 58 kap. 2 § första stycket IL är en försäkring en pensionsförsäkring om den uppfyller de villkor som anges i 4, 6 och 8-16 b §§ i samma kapitel. Av dessa paragrafer framgår bl.a. följande. Försäkringen får inte medföra rätt till andra försäkringsbelopp än ålders-, sjuk- eller efterlevandepension (6 §). Ålderspension får som huvudregel inte börja betalas ut innan den försäkrade fyller 55 år och inte under kortare tid än fem år (10 och 11 §§). Ålders- och efterlevandepension ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp (11 § första stycket och 14 § första stycket). Efterlevandepension får betalas ut bara till person som varit den försäkrades make eller sambo, och till barn till den försäkrade eller barn till den försäkrades make eller sambo (13 § första stycket).

Enligt 58 kap. 5 § IL kan även en försäkring som inte uppfyller villkoren i 4, 6 och 8-16 b §§, anses som en pensionsförsäkring, om den har tecknats när den försäkrade var bosatt utomlands och den huvudsakligen avser ålders-, sjuk- eller efterlevandepension. Vidare krävs att försäkringen har meddelats i en försäkringsrörelse som inte bedrivs från ett fast driftställe i Sverige och att den försäkrade har fått avdrag, skattereduktion eller liknande skattelättnad för premierna i bosättningslandet. HFD har bedömt att kravet i 28 kap. 2 § första stycket IL, att en försäkring för pensionsutfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring, även kan uppfyllas om villkoren för utfästelsen är sådana att en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § IL (HFD 2019 ref. 53).

4.3 Särskilda "trygghandformer" m.m.

Utöver ovan krävs att pensionsutfästelsen tryggats genom någon av de i 28 kap. IL angivna trygghandformerna. Med trygghandformer menas bara de sätt att trygga pensionsutfästelser som medför avdragsrätt. De sätt att trygga pensionsutfästelser som medför avdragsrätt enligt 28 kap. 3 § IL är:

- en överföring till en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om trygghand av pensionsutfästelse m.m. (trygghandelagen),

- en avsättning i balansräkningen i förening med en kreditförsäkring eller i förening med en kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti,
- en betalning av en premie för en pensionsförsäkring och
- en överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som likställs med en sådan pensionsstiftelse som avses i tryggandelagen.

4.4 Tjänstepensionsavtal, etableringskrav m.m.

Sedan år 2006 medges alltså avdrag även för tryggande i utländska tjänstepensionsinstitut som är etablerade inom EES. Reglerna infördes med anledning av det s.k. tjänstepensionsdirektivet³. Syftet var att likställa de skattemässiga förutsättningarna för utländska tjänstepensionsinstitut etablerade i Sverige med de inhemska tryggandeformerna.

Sedan år 2008 omfattas efter förslag⁴ även tjänstepensionsavtal som ingås med utländska tjänstepensionsinstitut utan ett fast driftställe i Sverige av regleringen, som ändrades i samband med att etableringskravet för pensionsförsäkringar utvidgades till att omfatta hela EES-området. Endast avtal om tjänstepension som är jämförbara med inhemska tryggandeformer omfattas av regleringen och medför rätt till avdrag⁵. Avtalet måste således antingen vara jämförbart med en pensionsförsäkring eller så ska avtalsvillkoren vara utformade på sådant sätt att pensionsinstitutet kan likställas med en sådan pensionsstiftelse som avses i tryggandelagen. I båda fallen gäller dessutom för avdragsrätt att pensionsutfästelsen ska uppfylla vissa kvalitativa krav. För tjänstepensionsavtal som är jämförbara med pensionsförsäkring regleras villkoren särskilt i 58 kap. 1 a § IL. Att tjänstepensionsavtal som förvaltas av tjänstepensionsinstitut som kan likställas med en pensionsstiftelse ska uppfylla samma kvalitativa krav som gäller för en pensionsförsäkring följer av 28 kap. 2 § första stycket IL. Som ovan nämnts anges i bestämmelsen att pensionsutfästelsen får beaktas endast om en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring. Villkoren för en pensionsförsäkring regleras i 58 kap. IL.

Vid bedömningen av vilka avtal om tjänstepension som kan anses jämförbara med försäkring bör enligt förarbetena en allmän utgångspunkt vara att om avtalet om tjänstepension skulle ha varit en försäkring om det hade ingåtts med en svensk försäkringsgivare, bör tjänstepensionsavtalet anses vara jämförbart med en försäkring⁶. Oftast bör också ett tjänstepensionsavtal anses jämförbart med en försäkring om det anses som försäkring enligt lagstiftningen i institutets hemland. I förarbetena hänvisades också till bl.a. RÅ 1994 not. 20 i vilket Regeringsrätten "...tagit ställning till en försäkringsprodukt med lågt riskinnehåll". Slutligen anfördes att man mot bakgrund av rättsfallen bör kunna utgå från att ett avtal om tjänstepension bör kunna likställas med en försäkring om avtalet ses som en livförsäkring i institutets hemland och det finns något moment av risktagande från institutets sida.⁷

4.5 Jämförelse med utländska tryggandeformer m.m.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut.

⁴ Prop. 2007/08:55.

⁵ Prop. 2005/06:22 s. 29.

⁶ A.a. prop. s. 53.

⁷ A.a. prop. s. 53.

När det gäller jämförelsen med svenska pensionsstiftelser bör enligt förarbetena utgångspunkten vara att tjänstepensionsavtalet reglerar de centrala förmögenhetsrättsliga frågorna på motsvarande sätt som tryggandelagen.⁸ Bl.a. måste tjänstepensionsinstitutets ändamål vara att uteslutande eller så gott som uteslutande trygga utfästelse om pension till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande och institutet får inte utfästa pension eller betala ut pension under andra villkor än som följer av tryggandelagen. Även en eventuell avveckling av institutet bör vara reglerad på samma sätt som för en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. Vid tjänstepensionsavtalets upphörande ska alltså medlen som förvaltas enligt avtalet används för att köpa pensionsförsäkringar för pensionsfordringarna. Noteras bör att i HFD 2019 ref. 53 gjordes en förhållandevis liberal tolkning vid jämförelse av ett utländskt tjänstepensionsinstitut med en svensk pensionsstiftelse. Reglerna för utländska tjänstepensionsinstitut kan dock endast tillämpas på institut inom EES.

Bestämmelsen i 58 kap. 5 § IL avser utländska försäkringar både inom och utanför EES. Innebörden av regeln i 58 kap. 5 § IL är att utländska livförsäkringar likställs med svenska pensionsförsäkringar under de i bestämmelsen angivna förutsättningarna. Bestämmelsen avser försäkringar som huvudsakligen avser ålders-, sjuk- eller efterlevandepension och som tecknats under den försäkrades bosättning eller förvärvsarbete i utlandet. I samband med lagstiftningsförfarandet⁹ uttalade regeringen att bestämmelsen borde utformas så att det framgår att det i detta hänseende är tillräckligt att den utländska pensionsförsäkringen reglerar pensionsförmåner enligt de ändamål (vår kurs.) som gäller för en inhemsk pensionsförsäkring, dvs. ålders-, sjuk- eller efterlevandepension. Förslaget ändrades i denna del till "försäkring" som avser ålders-, sjuk- eller efterlevandepension". I författningskommentaren uttalades samtidigt att de kvalitativa kraven skulle tjäna till ledning för innebörden av termerna ålders-, sjuk- och efterlevandepension.¹⁰

I förarbetena anges vidare följande:

*"Ändringen i första stycket innebär att utländska livförsäkringar även om de inte uppfyller kraven för pensionsförsäkring enligt 4, 6 och 8-16b §§ (förf. dvs. kraven i 58 kap. 2 § IL) kan anses som pensionsförsäkring. Syftet med ändringen är att avgränsa tillämpningsområdet till andra försäkringar än sådana som klassificeras som pensionsförsäkring på grund av att de uppfyller villkoren för pensionsförsäkring i 58 kap."*¹¹

*Riksskatteverket har pekat på att utformningen i promemorian av den aktuella bestämmelsen kan uppfattas som ett krav på att den huvudsakliga andelen av pensionsförmånerna enligt det utländska försäkringsavtalet skall vara sådan som överensstämmer med de svenska, internationellt sett mycket hårda kvalitativa kraven på P-försäkring i fråga om ändamål, förmånstagarkrets, inlåsning av sparandet och utbetalning. Regeringen anser att bestämmelsen i stället bör utformas så att det framgår att det i detta hänseende är tillräckligt om den utländska pensionsförsäkringen reglerar pensionsförmåner enligt de ändamål som gäller för inhemsk P-försäkring, dvs. ålders-, sjuk- och efterlevandepension. I fråga om ålderspension kan den svenska 55-årsgränsen tjäna till ledning."*¹²

⁸ A.a. prop. s. 53 f.

⁹ Prop. 1995/96:231 s.47.

¹⁰ A.a. prop. 1995/96:231 s.54.

¹¹ Prop. 2007/08:55 s. 95.

¹² Prop. 1995/96:231 s. 47.

En arbetsgivare kan även trygga en pensionsutfästelse med avdragsrätt genom att betala till ett utländskt tjänstepensionsinstitut inom EES om avtalet om tjänstepension är jämförbart med en pensionsförsäkring och uppfyller de kvalitativa villkor som anges i 58 kap. 1 a § IL. En betalning enligt ett sådant avtal om tjänstepension ska behandlas som en betalning av premie för en pensionsförsäkring (28 kap. 2 § andra stycket IL). Ett avtal om tjänstepension är ingen försäkring enligt IL men avtalet ska vara jämförbart med en pensionsförsäkring. Vad som avses med "jämförbart" med en pensionsförsäkring anges inte i bestämmelsen. Det är inte de kvalitativa villkoren för en pensionsförsäkring som avses eftersom det regleras särskilt vilka kvalitativa villkor som avtalet ska uppfylla (58 kap. 1 a § IL), utan det är avtalets karaktär som ska vara jämförbart med en försäkring.

4.6 Viss rättspraxis m.m.

Som nämnts redan i inledande exempel prövade HFD i målet HFD 2019 ref. 53 avdragsrätten för pensionskostnader i en brittisk filial till ett svenskt aktiebolag. Bolaget hade tryggt utfästelserna enligt en pensionsordning i Storbritannien där filialen är etablerad genom att föra över medel till en trust motsvarande de anställdas intjänade pensionsrätter. HFD konstaterade inledningsvis att de medel som förvaltades inom ramen för trusten syftade till att trygga pensionsutfästelser och för att avdrag ska medges för kostnaderna krävs att förutsättningarna i 28 kap IL är uppfyllda. Avdrag kan inte medges för kostnaderna i fråga med stöd av den allmänna regeln i 16 kap 1 § IL redan vid tidpunkten för överföringen till trusten. HFD prövade sedan dels innebörden av kravet på att en utfästelse ska uppfylla de villkor som gäller för en pensionsförsäkring (28 kap. 2 § IL), dels om tryggheten av utfästelse har skett genom överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som kan likställas med en svensk pensionsstiftelse (28 kap. 3 § IL). I målet gjordes bedömningen att en arbetsgivares avtal med en brittisk trust innebar att trusten, som var ett utländskt tjänstepensionsinstitut, var jämförbar med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. HFD fann att villkoren i pensionsutfästelsen var sådana att en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § IL. Eftersom de utfästelser som bolaget hade lämnat till de anställda i filialen uppfyllde villkoren i 58 kap. 5 § IL och trusten bedömdes kunna likställas med en svensk pensionsstiftelse fann HFD att bolaget hade rätt till avdrag för tryggandekostnaderna.

Det ska särskilt noteras att reglerna för utländska tjänstepensionsinstitut enligt gällande skattelagstiftning endast kan tillämpas på institut inom EES, dvs. inte på institut utanför EES.

HFD har i några avgöranden prövat om en mellanstatlig pensionsfond ska anses meddela avtal om försäkring eller inte. Exempelvis har HFD i ett avgörande (HFD 2018 ref. 43) bekräftat att den verksamhet som United Nations Joint Staff Pension Fund (UNJSPF) bedriver kan anses vara försäkringsrörelse enligt svensk rätt och att pension från UNJSPF därmed får anses vara utbetald på grund av en försäkring. Domstolen har också konstaterat att villkoren för UNJSPF huvudsakligen avser ålderspension, sjukpension och efterlevandepension.

I nämnda HFD 2018 ref. 43 inhämtades ett yttrande från Finansinspektionen. I yttrandet konstaterade Finansinspektionen att det som är avgörande för att det ska anses vara fråga om försäkringsrörelse är att det måste vara en verksamhet som går ut på att yrkesmässigt göra ett åtagande att mot vederlag utge ekonomisk ersättning eller utföra en bestämd prestation vid ovisa händelsers inträffande. Det

ska också beaktas vad som i affärslivet brukar betraktas som annat än försäkringsrörelse. Det måste även finnas ett behov av samhällskontroll. UNSJPF bedrev en relativt omfattande verksamhet och försåg medlemsorganisationerna med ålders- efterlevande- och sjukförmåner i form av ekonomisk ersättning. Premierna betalades av anställda och arbetsgivare. Av stadgarna framgår att det utges sjukersättning vid sjukdom och livsvarig ålderspension vid uppnådd pensionsålder. Mot bakgrund av detta fick ersättning anses utgå vid ovisshändelser inträffande. Utöver detta bland annat med anledning av omfattningen av verksamheten och dess ekonomiska betydelse fick verksamheten anses ha behov av samhällskontroll. Finansinspektionen ansåg sammantaget att UNJSPF bedriver försäkringsrörelse.

Av viss rättspraxis framgår vidare att bedömningen av vad som är en livförsäkring vid inkomstbeskattningen ska grunda sig på vad som gäller enligt försäkringsrörelselagstiftningen och att detta kan innefatta att en försäkring ska innehålla ett visst moment av "försäkringsrisk" (RÅ 1994 not. 19 och 20 och HFD 2015 not. 54). Denna praxis avser emellertid enbart kapitalförsäkringar och där frågan har varit om en livförsäkring verkligen är en "försäkring" eller ett avtal om kapitalförvaltning. Denna praxis berör alltså inte begreppet pensionsförsäkring eller de kvalitativa villkoren.

I sammanhanget bör vidare noteras att frågan om svenska arbetsgivarnas avdragsrätt för premiebetalningar till utländsk pensionsordning har aktualiserats i Kammarrättens i Göteborg avgörande den 26 september 2024 i mål nr 7149-23 (ByggMax-målet). I målet är fråga om premiebetalningar till Storebrand Livsförsäkring AS i Norge. I avgörandet finner kammarrätten i likhet med förvaltningsrätten att kostnaderna syftar till att trygga framtida pensionsutbetalningar och att prövningen av avdragsrätten i ett sådant fall ska ske enligt 28 kap. 1L. Kammarrätten menar att för att avdrag ska medges krävs att avtalet med Storebrand är en pensionsförsäkring och att det därmed krävs att det finns en "försäkringsrisk". Finns det ingen sådan risk är det enligt kammarrätten inte fråga om en försäkring och då kan betalningarna heller inte vara premier för pensionsförsäkring enligt 28 kap. 1L. Enligt kammarrätten kan avdragsrätt därför inte medges. Slutligen bör nämnas att justitierådet Baran gjorde ett uttalande för egen del i HFD 2019 ref. 53. Baran noterade att ett svenskt företag som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i en annan stat kan komma att få en skattemässig nackdel i förhållande till såväl företag som har hemvist i den staten som svenska företag som endast bedriver verksamhet i Sverige. Baran uttalade att det därför finns anledning för lagstiftaren att överväga särskilda avdragsregler för utgifter för pensionering av anställda i verksamheter som svenska företag bedriver utomlands.

5 Överväganden och förslag

5.1 Avdrag för pensionskostnader för personal i utlandet

5.1.1 Förslag

Bolaget föreslår att en ny paragraf, 28 kap. 27 § 1L, införs i syfte att avdragsrätt ska medges för pensionskostnader för personal i en näringsverksamhet bedriven i utlandet.

Avdrag ska medges för kostnader för pensionsutfästelser till lokalt anställd

personal i en näringsverksamhet i utlandet där utfästelserna reglerar pensionsförmåner som avser ålders-, sjuk- eller efterlevandepension. Någon jämförelse med de kvalitativa villkoren för pensionsförsäkring i 58 kap. 1L är inte avsedd. Avdrag medges med de beloppsbegränsningar som följer av huvudregeln och kompletteringsregeln i 28 kap. 5 – 18 §§ 1L. Vad avser begränsningen av avdragsrätten om maximalt 10 prisbasbelopp vid tillämpning av huvudregeln föreslås dock att begränsningen i denna del slopas. Reglerna om beskattning av ersättning från pensionsstiftelse och återföring av avdrag för tryggnad av pensionsutfästelse genom redovisning i balansräkningen har motsvarande tillämpning som vid tryggnad i Sverige.

5.1.2 Skälen för vårt förslag

Svenska företag som bedriver verksamhet i andra länder är ofta skyldiga att ordna pensionslösningar för sin lokalt anställda personal i enlighet med regler och förhållanden i verksamhetslandet. Det är mycket vanligt utomlands att pensionsförmåner tillhandahålls genom andra lösningar än vad som ur ett svenskt försäkringsrättsligt perspektiv utgör en "försäkring". Det är mycket vanligt att pensionsförmåner tillhandahålls genom "truster" och genom olika "pension plans", "pension schemes" eller "pension funds". Oftast saknar dessa pensionslösningar någon form av "försäkringsmoment" (aktuariell "risk"). Faktum är att det endast är i Sverige där "pensionsförsäkring" utfästs av ett livförsäkringsföretag eller tjänstepensionsföretag är den dominerande metoden för tryggnad av tjänstepensionsförmåner. Om en bedömning av vad som ska anses som "pensionsförsäkring" enligt 58 kap. 5 § 1L (alternativt 58 kap. 2 § 1L) begränsas till pensionslösningar som tillhandahålls av vad som ur ett snävt svenskt försäkringsrörelserättsligt perspektiv kan anses utgöra "livförsäkringsföretag" eller "tjänstepensionsföretag" riskerar rätten till avdrag för tryggnad av pensionsförmåner utanför Sverige att bli illusorisk. Detta eftersom pensionsavtalet för de anställda som är bosatta och arbetar utomlands måste uppfylla de kvalitativa villkoren i 58 kap. 1L. Detta gäller oavsett i vilken tryggnadsform arbetsgivaren tryggar den utländska pensionsutfästelsen. Nästa steg blir att bedöma om pensionsavtalet tryggas på ett sätt som följer av 28 kap. 3 § 1L, d.v.s. om bolaget har valt att trygga tjänstepensionen genom en överföring till en pensionsstiftelse, en avsättning i balansräkningen i förening med kreditförsäkring, en betalning av premie för pensionsförsäkring och en överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut. Med betalning av premie för pensionsförsäkring jämföras även i detta sammanhang betalning enligt ett avtal med ett utländskt tjänstepensionsinstitut om tjänstepension, om avtalet är jämförbart med pensionsförsäkring och uppfyller de villkor som anges i 58 kap. 1 a § 1L.

Bestämmelserna i 28 kap. 1L har de svenska förhållandena som utgångspunkt och är svåra att tillämpa på utländska pensionsordningar när en i utlandet bedriven näringsverksamhet ska beskattas i Sverige. En sådan beskattning aktualiseras om ett svenskt företag bedriver näringsverksamhet utomlands genom exempelvis en filial eller genom en i utlandet delägarbeskattad juridisk person. Det kan uppkomma tillämpningsproblem både när det gäller de skattemässigt godkända tryggnadsformerna och utformningen av pensionsutfästelsen. För avdragsrätt förutsätts att pensionsutfästelsen uppfyller de svenska kvalitativa kraven i 58 kap. 1L och tryggas på sätt som avses i 28 kap. 3 § 1L. I de fall fullgörandet av pensionsutfästelsen övergår på en självständig förvaltare av pensionskapitalet som också betalar ut pensionen kan ifrågasättas om avdragsrätt föreligger vid den senare tidpunkten eftersom det inte är arbetsgivaren som utbetalar pensionen. Det

är inte heller klart att avdrag kan medges som för lön enligt allmänna regler. Svenska företag med verksamhet utomlands riskerar alltså att aldrig erhålla avdrag för vad som i grunden är personalkostnader, dvs. driftkostnader. Som justitierådet Baran uttalat i sitt yttrande i HFD 2019 ref. 53 medför detta nackdelar för svenska företag med verksamhet utomlands och det krävs ändrad lagstiftning för att rätta till detta. Enligt Bolaget framstår det som angeläget att säkerställa att i Sverige beskattade skattesubjekt inte går miste om avdragsrätt för pensionskostnader för i utlandet anställd personal när sådana kostnader är avdragsgilla i fråga om anställda i Sverige, i synnerhet mot bakgrund av en ökad internationalisering.

Behovet av ändrad lagstiftning på detta område har också uppmärksamats av Tjänstepensionsbeskattningsutredningen som lämnade ett förslag om detta i sitt slutbetänkande *Tjänstepension – tryggandelagen och skattereglerna*¹³. Enligt utredningen framstår det som angeläget att säkerställa att i Sverige beskattade subjekt inte går miste om avdragsrätt för pensionskostnader för i utlandet anställd personal när sådana kostnader är avdragsgilla i fråga om anställda i Sverige (s. 279). Enligt utredningen talar även EU-rättsliga aspekter för att denna bristande neutralitet bör åtgärdas. Enligt Bolagets mening ska inte heller pensionsöverväganden medföra att en koncern ska behöva övergå till att bedriva verksamhet utomlands i form av dotterbolag i stället för genom en i utlandet delägarbeskattad juridisk person eller filial endast för att undgå att nekas avdrag för nödvändiga driftkostnader avseende personal.

Det bör noteras att det i samband med implementeringen av tjänstepensionsdirektivet uttalades att den skattemässiga regleringen av arbetsgivarens avdragsrätt för pensionskostnader bygger på att tryggnad som sker i ett antal angivna former får en skattegynnad behandling samt att propositionens förslag bygger på att denna formbundna struktur behålls.¹⁴ Detta skulle ses mot bakgrund av att en eventuell övergång till en mer funktionsinriktad lagstiftning kräver överväganden som inte ansågs lämpliga att göra i sammanhanget.

Enligt Bolagets uppfattning är det just denna "formbundna struktur" som i hög grad medför problem för svenska företag med verksamhet i utlandet och medför att dessa i många fall inte får avdrag för kostnader som helt klart är av driftkostnadskaraktär. I ljuset av den ovannämnda stora variationen av pensionslösningar som finns på den internationella marknaden framstår det enligt Bolagets uppfattning som ytterst olämpligt att en pensionsordning måste motsvara de kvalitativa villkoren för en svensk pensionsförsäkring eller att tryggnaden ska ske enligt något av de i 28 kap. 3 § IL uppställda tryggnadeformerna som har ett svenskt perspektiv som utgångspunkt för att avdrag ska medges. Enligt Bolagets uppfattning framstår det tvärtom som ändamålsenligt med en mer funktionsinriktad lagstiftning på detta område just med tanke på den stora variationen av pensionssystem och pensionslösningar.

Den ovan nämnda tjänstepensionsbeskattningsutredningen föreslog att en särskild bestämmelse (§ 27) skulle införas i 28 kap. IL som reglerade ett bolags avdragsrätt för pensionskostnader hänförliga till lokalt anställd personal i utlandet. Liksom ifråga om utländska pensionsförsäkringar ansåg utredningen att det bl.a. borde krävas att pensionsutfästelsen huvudsakligen avser ålders- sjuk- eller efterlevandepension. I utredningen noterades också att det finns vissa

¹³ SOU 2015:68.

¹⁴ Prop. 2005/06:22 s. 29.

diskrepanser i förarbetena avseende den s.k. utredningsregeln (jfr ovan s. 7), dvs. att en försäkring, för att kvalificera som "pensionsförsäkring" enligt 58 kap. 5 § IL, måste *huvudsakligen* (vår kurs.) avse ålders-, sjuk- eller efterlevandepension som medför tillämpningssvårigheter för Skatteverket och osäkerhet för de skattskyldiga.¹⁵

Mot denna bakgrund framstår enligt Bolagets uppfattning som mer lämpligt att förutsättningarna för avdrag utgår från ändamål och syfte snarare än formen för visst tryggnad, dvs. det ska vara fråga om kostnader för att trygga framtida pension.

Bolaget föreslår därför att en bestämmelse införs avseende pensionsutfästelser som lämnas till utomlands lokalt anställd personal och som innebär att avdrag ska medges för sådana kostnader under vissa förutsättningar.

Bolaget anser att bestämmelsen bör utformas så att det framgår att det är tillräckligt att pensionsutfästelsen reglerar *pensionsförmåner enligt de ändamål* som gäller för en inhemsk pensionsförsäkring, det vill säga ålders-, sjuk- eller efterlevandepension. Detta för att markera att någon jämförelse med de kvalitativa villkoren i 58 kap. inte är avsedd. I annat fall torde avdrag i många fall alltjämt vägras för vad som egentligen är driftskostnader för ett svenskt företag med verksamhet i utlandet. Bolaget menar att det är mer rimligt att en principiell prövning ska ske när prövning görs om pensionsutfästelse kan anses motsvara en pensionsförsäkring. Med principiell prövning avser Bolaget härvid således en prövning utifrån syfte och ändamål, snarare än en jämförelse med de kvalitativa kraven.

Av övriga bestämmelser i 28 kap. IL följer bland annat att avdrag medges med den faktiska kostnaden som ryms inom beloppsramarna enligt huvud- eller kompletteringsregeln. Vad avser begränsningen i avdragsrätten enligt huvudregeln föreslås vidare att avdragsbegränsningen till 10 prisbasbelopp slopas. Skälet till detta förslag är att det i utlandet är vanligt att högre lönenivåer tillämpas med anledning av att välfärdssystemet är uppbyggt på ett annorlunda sätt gentemot Sverige vad avser samhällsåtaganden såsom sjukvård, skolsystem och dylikt. Denna skillnad i samhällsåtaganden kompenseras generellt genom att arbetstagare erhåller en högre lön. USA är ett sådant exempel. Att tillämpa en begränsning i avdragsrätten kopplat till det svenska prisbasbeloppet framstår därmed som olämpligt och ger ett orimligt utfall, särskilt då prisbelopp anges i SEK. Utfallet riskerar därmed vid en tillämpning av denna beloppsbegränsning bli beroende av vilken växlingskurs som för tillfället gäller i förhållande till SEK.

Principen att begränsa avdragsrätten till att avdrag endast ska medges inom ramen för kostnader att säkerställa ett rimligt pensionssyfte bör i en internationell kontext bedömas med beaktande av de lokala förhållandena i verksamhetslandet. Detta säkerställs i förslaget genom att åtminstone hypotetisk avdragsrätt måste föreligga för de aktuella kostnaderna i verksamhetslandet.

Utöver ovan följer även av regelverket att en eventuell ersättning från pensionsstiftelse och återföring av avdrag för tryggnad av pensionsutfästelse genom redovisning i balansräkningen ska beskattas. Förslaget innebär också, för det fallet att arbetstagaren själv står för en del av tryggandekostnaden, att arbetsgivaren får avdrag för sin andel av kostnaden.

¹⁵ SOU 2015:68 s. 319. I allmänmotiveringen i prop. 2005/06:22 anges att det är tillräckligt att en försäkring avser ålders-, sjuk- eller efterlevandepension och i specialmotiveringen att de kvalitativa villkoren ska vara utgångspunkt för bedömningen.

5.2 Övriga skatter och avgifter

Vid en genomgång av andra skatter än inkomstskatt har Bolaget inte analyserat och föreslagit andra behov av ändringar såsom exempelvis följdändringar på grund av nya regler om avdragsrätt för pensionskostnader.

5.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

5.3.1 Förslag

De nya bestämmelserna i inkomstskattelagen ska träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas på beskattningsår som påbörjas efter den 31 december 2024.

5.3.2 Handläggning av ärendet

AstraZeneca önskar att ärendet för att förenkla hanteringen och framtida kontakter tilldelas ett diarienummer och att kontaktperson enligt nedan meddelas om erhållet diarienummer så snart sådant nummer tilldelas.

Kontaktpersoner hos AstraZeneca i detta ärende är i första hand:

Yvonne Bertlin

yvonne.bertlin@astrazeneca.com

08-553 23 705

1. Lagtext

1.1. Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)

dels att 11 kap. 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen införs en ny bestämmelse, 28 kap. 27 §, och närmast före 28 kap. 27 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 §¹⁶

Arbetsgivarens utgifter enligt 28 kap. Arbetsgivarens utgifter enligt 3 § för att trygga pension ska inte tas upp hos arbetstagaren.

ska inte tas upp hos arbetstagaren.

Detsamma gäller arbetsgivarens del av motsvarande utgifter för tryggnad av pension i en verksamhet i utlandet.

28 kap.

27 §

Näringsverksamhet i utlandet

Bestämmelserna i 2–4 §§

hindrar inte med tillämpning av 5–18 §§ att kostnader för att trygga pensionsutfästelser till arbetstagare i en verksamhet som bedrivs i utlandet dras av om

– *kostnaden omfattas av avdragsrätt i verksamhetslandet,*

– *pensionsutfästelsen reglerar pensionsförmåner enligt de ändamål som gäller för ålders-, sjuk- eller efterlevandepension, och*

– *pensionsutfästelsen avser en lokalt anställd arbetstagare.*

Bestämmelsen i 5 § om begränsning till 10 prisbasbelopp ska inte tillämpas.

¹⁶ Senaste lydelse 2007:1419.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas på beskattningsår som påbörjas efter den 31 december 2024.

Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

11 kap

6 §

I paragrafen klargörs att även pensionsförmåner som tryggas av arbetsgivare i en verksamhet i utlandet i trygghandformer som medger avdragsrätt i Sverige omfattas av skattefrihet.

28 kap.

27 §

Paragrafen är ny och är avsedd att säkerställa att skattskyldiga i Sverige medges avdrag för kostnader att trygga pensionsutfästelser som lämnas i en näringsverksamhet i utlandet till lokalt anställd personal. Avdragsrätten förutsätter att pensionsutfästelsen reglerar pensionsförmåner enligt de ändamål som gäller för ålders-, sjuk- eller efterlevandepension och kostnaden omfattas av avdragsrätt enligt skattelagstiftningen i verksamhetslandet. Bestämmelsen har fått sin utformning så att det står klart att det är tillräckligt att pensionsutfästelsen reglerar pensionsförmåner enligt de ändamål som gäller för en svensk pensionsförsäkring. Detta för att markera att någon jämförelse med de kvalitativa villkoren i 58 kap. IL inte är avsedd. Härvid ska förtydligas att en principiell prövning är avsedd i denna del. Vad avser att kostnaden omfattas av avdragsrätt i verksamhetslandet sker en hypotetisk prövning vid det fall verksamheten inte är föremål för beskattning i det landet. Vid tillämpning av 5 § ska begränsningen av avdraget till maximalt 10 prisbasbelopp inte tillämpas. I övrigt gäller kapitlets alla bestämmelser. Detta gäller bland annat avdragsbegränsningarna samt att en eventuell ersättning från pensionsstiftelse i 21 § eller återföring av avdrag för tryggnad av pensionsutfästelse genom redovisning i balansräkningen i 22–24 §§ har motsvarande tillämpning som vid tryggnad i Sverige.

Ikraftträdandebestämmelse

Den nya bestämmelsen i 28 kap. 27 § träder i kraft den 1 januari 2025 och får tillämpas på beskattningsår som påbörjas efter den 31 december 2024.